

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Versvs VI. Quae est ista quae ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex
aromatibus myrrae, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij?

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

Cantus Or-
phei & Iulus
Amphionis
quid mora-
liter desig-
nent.

Ferunt sæculares literæ, quod quidam Orpheus cantu suo lenierit tygres & leones, per similitudinem scilicet, eo quod bestiales & syluestres hominū mores rationali orationis suæ sententię edomuerit. Amphion quoque dictus est saxa mouere sono testudinis, & prece blāda ducere quo velle, eo quod duos & incompósitos hominum mores recte & suauis rationis modo composuerit. Magna ergo est peritia canentis carminis sui modo mutare animos audientium. Sed ego non æstimo huius meæ inchoatę cantionis modum apud vestrā sanctitatem ad hoc valuisse, non propter vestri ingenij tarditatem, sed propter meæ incitię densitatem. Nam imperitus cantor est, qui nescit proprietatem vocum & modorum, *Et cytharædus, ridetur, chorda, qui semper oberrat eadem.* Vnde post aliquam decantatam huius excellentissimi Cantici partem decreueram potius silere, quàm ultra tantas meas ineptias detegere.

Imperitus
Cantor quis

Horatius.

Sed quia nonnunquā ab imperito artifice factam de eadem materia formam peritus artifex operosè reformatam facit quasi alterā; & peritus cantor carmini dissono & quasi discolorato reddit propriū perpurū & integrū colorē: Ego quoque ex hoc animatus eausā dilectionis vestrę ad ea quę relinquere cogitavi cū adiutorio Dei reaccingar, vt si aliquod detortū & incompositum opus fecero, doctus aliquis &

peritus materiam inueniat, vnde ingenium suum meliorem illi & vtiliorem siue viuaciorem adquirendo formam & colorem exercent, si tamen ipsum opus rasuram vel meritam effugerit flammam.

VERSUS VI.

Que est ista qua ascendit per desertum, sicut virgula sumi ex aromatibus myrræ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij?

IAM dilecta dilecti cubiculum intrauit, iam aliquantulum osculo illius appropinquare cępit, quia ab illecebris & curis vitę secularis euolauit, à quibus fugiens se elongauit, & in solitudine sui corporis & animi mansit. Solitudo autē corporis est; quietū esse in loco sibi deputato neque vagari per exteriores sensus circa mūdi huius negotia vel locutione vel actione. Solitudo vero animi est, nullis exterioribus occupari vel cogitatione vel volūrate.

Quid sit solitudo corporis.

Quæ sit solitudo animi.

Quæ nimirū solitudo magna est mentis ascensio. *Mirantur a. filia Ierusalem mirabilem dilectam ascensum per desertum, quia infirmæ mentes valde stupent & laudant singularem vitā soli Deo vacantium & nullā curam mundialis honoris & commodi habentium.* Ait ergo. *Que est ista qua ascendit.* Sed priusquā huiusmodi describamus ascensum, consideremus quod & quale sit desertū per quod sit iste ascensus. Primoq; intelligamus & ascensū & desertū vtrumq; æquiuocè appellari, quia vno nomine diuersa significare possunt. Ascensus quippe est

Horum solitudo est mentis ascensio.

Quid sit desertum hoc loco.

pe est corporis ascensus & cordis. Desertū Ecclesia gentiū; desertū Synagoga Iudæorū; desertū mūdus, desertū separatus aliquis locus; desertū exēptus omnib⁹ mūdi curis animus.

Desertum autem dicitur à deserendo, eo quod deserat & deseratur, quia & deserit continentem & deseritur à continente: v.g. Mundus deseret se continentem, quia nullo modo potest accidere sui affectione ad animam sanctam omnia huius mūdi pro nihilo reputantem. Deseritur à continente quia nulla ratione consentit anima sancta mundi voluptatibus vel actionibus comunicare, ne ab eo forte retenta, difficile aut nunquā possit euadere.

Continentiā vero istam appellamus & secundū generalē corporis sitū, qui est bonorū & malorū: & secundū animi sitū qui est speciali ter bonorū, & specialiter malorum iuxta affectionē boni & mali.

Situs corporis locus est exterior: situs animi locus interior: Et nunquā prodest vel obest locus exterior loco interiori. Diximus autē paulo superius, Desertū mundū siue aliquē locū sepositum, siue exemptū à mundi curis animū. Exempto autem à mundi curis animo obest mundus nō secundū substantiā sui, sed secundū malitiā suā affectionē; Prodest vero sepositus locus non secundum naturam sui, ad secundum quietem & mundam ab eo strepitus remotionem. Prodest ergo secundum hoc & obest locus ex-

terior loco interiori. Dicamus ergo quare singula illa quæ supra posuimus deserti nomine nuncupentur.

Ecclesia quippe gentium quamdiu in gentilitate mansit desertum quodam fuit, quia nondum in ea religionis alicuius cultus & sacrarum legū vel sanctionum frequentia erant, sed quasi bestiarum cubilia propter bestiales hominum mores, in quibus ipsa ratio & lex naturalis ita fuerunt sopita ut non possent discernere, quid honestatis propriæ vitæ, vel quid reuerentiæ & subiectionis creatori deberent. De hoc enim deserto dicit psalmista pinguescent speciosa deserti. Quid namque sunt speciosa huius deserti, nisi sacramentorum sanctionumque venerabilium saluberrima & decentissima instituta? quæ tunc pinguescere ceperunt, quando Sanctorum Patrum documentis & autoritatibus ad maiora honestatis & reuerentiæ incrementa profecerunt. De quo deserto per Esaiam Dominus dicit, ponam desertum in stagnum aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum. Desertum quippe in stagnum aquæ & terram inuiam in riuos aquarum posuit, quando gentilitati, quæ præ ariditate mentis nullos bonorum operū fructus ferebat, fluentia prædicationis dedit, & ad quam præ asperitate suæ siccitatis via prædicatoribus nō patebat, doctrinæ postmodum riuos emanare fecit. Cui & in alio loco per eundem Prophetam repromittit dicens, latabitur

Ecclesia gentium cur desertum dicatur.

Pf. 64.

Esa. 14.

Quando Deus posuerit desertum in stagnum aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum.

Esa. 35.

Q3 deserta

Desertum unde dictum.

Quomodo mundus deserat & deseratur.

Quod hoc loco per continentiam intelligatur.

Quomodo proficit vel obest locus exterior loco interiori.

deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi liliū: lætabitur fide, exultabit actione, florebit virtutum decore, vt quasi liliū odore bonæ vitæ redoleat, eā odore mūditiæ niteat, medicinā intimæ salutis valeat.

Iudæa cur desertum dicatur.

Iudæa quoq; desertum dicitur, à quibus testamentum, & legislatio & omne ius sacrificiorum & ceremonialium migravit, ita vt templo destructo & ciuitate desolatâ, tota in eis regalis & Sacerdotalis dignitas, omnisque ritus solemnissimus cessauerit, ipsi autē per diuersas regiones dispersi desolationis huius signū portent. Quod Dominus eis in Euangelio futurum prænuñtiauit dicens,

Matth. 23. *relinquetur vobis domus vestra deserta:*

& in Ieremia scriptum est, *precipitauit Dominus, nec pepercit omnia speciosa Iacob, destruxit in furore suo.*

Thr. 2.

Mundus cur desertum dicatur.

Mundus quoque Desertū nuncupari potest non corporaliter sed spiritualiter, quia quanto plus peccatorū fordibus cumulatur, tanto plus diuinæ gratiæ præsentia desolatur; scriptum est enim, *terra in solitudinē redigetur*: terra quippe in solitudinē redigitur, quia mens terrenis curis & voluptatibus occupata, virtutū conuentu desolatur.

Esa. 13.

Sepositus quoque locus desertum vocatur.

Sepositus quoque locus desertū dicitur, quia vbi nullus secularium negotiorum vel forensium actionū accessus est, illud quædam solitudo non incongruè nuncupatur. Vnde cum psalmista, tribulationes, inimicorum & molestias iniquitatum, & conturbationes cordis tales præ-

mitteret, vt etiam mortem exinde formidaret, tandem in se reuersus, dixi, inquit, *quis dabit mihi pennas* Psal. 54. *sicut columba, & volabo & requiescam?*

Demumque salubri reperto cōsilio, ecce, inquit, *elongaui fugiens & mansi in solitudine, exspectabam eum qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus & tempestate.* Et Dominus post baptismum ieiunaturus in desertum ductus est, vbi à Diabolo tentatus nostras in se tentationes triumphauit, ostendens eos qui vitam quietam diligunt, tentationibus quidem fatigandos sed Dei adiutorio per ieiunia & orationes liberandos.

Tentatio Christi in deserto quid figurauerit.

Desertum quoque est animus ab omnibus mundi curis remotus, quia quanto minus ea quæ mundi sunt cogitat, tanto magis à carnalibus desiderijs cor solitariū portat: Vnde Dominus in Euangelio, cum, inquit, *orabis, intra in cubiculū, & clauso ostio ora Patrem tuum*; orātes quippe cubiculum intramus, quando in secreto cordis nostri soli stamus, & Deo tantum quæ rogamus sine voce aperimus: ostium quoque claudimus, quando sensuum nostrorū exteriorum aditum obstruimus, ne per eos ad cor aliquid, quod preces nostras impedire possit introducatur.

Desertum item dici potest animus à mundi curis remotus.

Et hæc est solitudo animi valde necessaria vnicuique Deum quærēti, & inuenire cupienti.

Quid sit clauso ostio intra cubiculum orare Patrem.

Diximus autē superius ascensum esse & corporis & mentis; sed hoc loco solummodo de ascensu mentis considerandum, qui non fit nisi per desertum

Ascensus
mentis non
fit nisi per
desertum.

Ecclesia
quomodo
per deser-
tum ascen-
dat.

Ecclesia vir-
gula fumi
quando fue-
rit.

deterrū. Quamdiu enim mēs mūdi
huius curis & tumultibus implica-
tur, ad altitudinē virtutum minimē
valet ascēdere, sed primo quārenda
est solitudo corporis & mentis, vt
dum nulla exteriori vel interiori
inquietudine mēs abducitur, liberi-
tūs ad studiū boni operis subleuetur.

Sancta itaq; Ecclesia quæ ex duo-
bus populis ex præputio & circūci-
sione venientibus collecta est, per de-
sertū perfidię ascēdit, quādo infideli-
bus ex utroq; populo in perfidiā re-
manentibus, ipsa inter eos, fide, spe,
charitate, admirāda virtutū culmi-
na excreuit. Et quanto grauius eis
persequentibus contrita, & quasi
cominuta est, tanto altius ex S. Spiritu
igne fumum sanctitatis rectitu-
dine & rigore vitę & doctrinæ pro-
duxit. Vnde subditur. *Sicut virgula
fumi ex aromatibus myrra & thuris, &
vniuersi pulueris pigmentarij.*

Quasi Virgula fuit, quia recta &
rigida in fine & operatione permā-
sit: virgula autē fumi fuit, quia ipsa
rectitudo & fortitudo ex diuini a-
moris igne fumuit. Quenā vero fuit
materia, in quā iste diuin⁹ cōcaluit
ignis? nimirū fides, spes, & charitas,
quę per species signatur aromatum
myrrhæ & thuris, & vniuersi pulue-
ris pigmentarij. Myrra autē succū a-
marum habet & ea etiā mortuorū
corpora condiuntur, ne putrescant,
thus vero in sacrificiū Deo offertur,
porrō ex vniuerso puluere pigmen-
tarij præciosissimū cōficitur vnguē-
tum. Noñe facti cū pro orthodoxa

fidei integritate seruādā, ab infideli-
bus & hereticis ipsius fidei corrup-
torib⁹ persecutiones & mortes mul-
tas & varias perpessi sūt, myrrā fu-
mātis fidei quasi in cœlū emisērūt?
nā per totū orbē iste fidei & passio-
num fum⁹ ascendit, qui incredulos
& persecutores miraculorū acerbitate
excæcauit & fugauit, credētes
vero quasi fūauit odore & illumina-
uit & cōfirmavit. Cum autē in cul-
tu Dei & factā religione seruantes
pro statu Ecclesię & adipiscēda quā
sperabāt æternā beatitudine, orati-
onibus iugiter instabāt, noñe etiam
th⁹ fumātis & redolēris spei protu-
lerunt? nisi enī firmā spem futurorū
bonorum haberēt, nequaquam pro
his assequendis Deo assiduē suppli-
carēt. Cum verò fide & spe fortes,
cum Apostolo dicere poterāt, *certus
sum quod neq; vita, neq; mors, neq; Angeli
neq; principatus, neq; virtutes, neq; instā-
tia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitu-
do, neq; profūdū, neq; creatura aliqua po-
terit nos separare à charitate Dei*, nonne
vniuersi pulueris pigmentarij odorē
in subline sparserūt? quid enim est
charitas, nisi vniuersus pigmentarij
puluis? charitas nempe virtus est v-
niuersalis, quia omnes eius radice
prodeūt virtutes, atq; ideo vbicun-
que est aliqua virtus, ibi est cha-
ritas.

Quis vero iste pigmentarius, nisi
spiritus sanctus, qui gratiā suā hunc
vniuersalem componit puluerem?
*charitas enim Dei diffusa est in cordibus
nostris, per spiritum sanctum qui datus est
nobis.* Rom. 5.
Videamus.

Per Myrram
thus & vni-
uersum pul-
uerem pi-
gmentarij
fides, spes, &
charitas, in
fidelibus
figuratur.

Rom. 8.

Pigmentari-
us spiritus
sanctus est.

I. Cor. 13.

Videamus ad quātam subtilitatem quasi in puluerem Apostolus redegit charitatem, dum eius partes enumerans, *charitas, inquit, patiens est, benigna est non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit que sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Ecce in quot partes diuisis charitatem, quatenus per has determinatas partes insinuet, quod quæcunque vltima, & de toto corpore boni minutissima fuerit virtus, hæc sit charitatis atomus. Vbi autem omne dicitur, nihil excipitur; omne ergo bonum charitas est: igitur sicut vniuersus puluis pigmentarij ex vniuersis prætiosis speciebus cōficitur, ita charitas ex vniuersis animi virtutibus componitur; vt non incongruè vniuersi pulueris pigmentarij significatione notetur, vbi enim aliqua virtus deest, perfecta charitas non est.

Vnaquæque etiam dilecta Deo anima per desertum huius mundi ascendit, quando spretis & postpositis omnibus eius curis & negotijs atque oblectamentis, ad cælestia semper tendit, virtutum progressibus, & quamuis in mundo detineatur corpore, in cælestibus tamen versatur mente. Per desertum quoque sepositi loci ascendit, quia quātō remotior est à conuersatione hominum, tantō propinquior Deo per cōtemplationis virtutem effici-

Fidelis anima quomodo dici possit per desertum ascendere.

tur. Per desertum quoque animi ascensionem facit, quia quātō animus, minus circa exteriora occupatur, & quanto magis cogitationum inutilium frequentia deseritur, tanto magis diuinitatis amore & bonorum actuum delectatione subuehitur. Et hoc sicut virgula sumi ex aromatibus myrræ & thuris & vniuersi pulueris pigmentarij, vt iuxta superiorem sensum ipsa quoque virgam æquitatis habeat, fide, spe, & charitate, per gratiam Spiritus sancti. In hac etiam valle lachrymarum myrra laboris & patientiæ in conspectu Dei fumet, perpendens *quia non sunt condigna passionibus huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis.* Thus quoque purissimum orationum instantia accendat, cuius suauis odore delectatus Deus benedictionis suæ gratiam ei conferat, per quam prole virtutum crescat & multiplicetur. Vniuerso verò puluere pigmentarij redoleat, vt spiritu humilitatis & animo contrito, omne sanctitatis officium Deo exhibeat; sacrificium enim Deo spiritus contribulatus: quasi enim in minutissimum puluerem cribratur, quando per valde humilitati cordis contractionem in summis virtutibus positus ante Dei oculos extenuatur. Minutissimo namque huius contractionis & humilitatis puluere sancti spiritus igne succensus David fumigabat, cum dicebat, *ego sum vermis & non homo,* & cum in alio loco *canem se mortuum & pulicem cō-* memorabat

Rom. 8.

Ps. 50.

Psal. 21.

1. Reg. 26.

cō- 24.

memorabat

Psal. 21. ego sum vermis & non homo, & cum in
1. Reg. alio loco, canem se mortuum & puli-
26. 24. cem commemorabat, & in Psalmo di-
Psal. 105. citur Moyses stetisse, in confractio-
 ne in conspectu Dei, vt auerteret iram eius.
 Quanta enim contritione spiri-
 tus & compassionis virtute conte-
 rebatur, quando pro peccato po-
 puli orans dicebat ad Deum, aut
Exod. 32. dimitte eis hanc noxam, aut si non facis,
 dele me de libro tuo quem scripsisti:
2. Cor. 15. Paulus quoque humilitatis deie-
 ctione comminutus, minimum se A-
 postolorum nominat, pietatis au-
 tem & compassionis confractio-
 ne contritus, optat pro fratribus ana-
Rom. 9. thema fieri.

Ascensus autem iste sicut vir-
 gula fumi fuisse dicitur; fumus autē
 cum ascendit, ita paulatim ascen-
 dendo deficit, vt omnino videri nō
 possit; quia tanta est in sanctis con-
 templatiuæ vitæ subtilitas tanta
 sanctæ conuersationis per deser-
 tum intimæ solitudinis sublimitas,
 vt magis effugiat animos demi-
 rantium, quam teneatur confide-
 ratione imitari cupientium, vt dum
 comprehendere sequendo non
 præualet, in ipsa sui consideratione
 deficiat.

VERSUS VII.

*En lectulum Salomonis sexaginta
 fortes ambiunt, ex fortissimis Israel.*

Non repugnat vt reor rationi,
 si lectulum Salomonis huius

tripliciter accipiamus, siue vniuer-
 salem Ecclesiam, siue sancti cuius-
 que animam, siue sanctam vtrius-
 que testamenti scripturam, non
 quod locis comprehendatur, qui
 incircumscribitur est, sed quod gra-
 tiarum & salutarium effectuum
 concessio & conseruatio sit ipsius
 in aliquo supradictorum, saluans,
 custodiens, & gubernans requie-
 tio.

Ecclesia nempè vniuersalis hu-
 ius Salomonis, id est, veripacifici
 nostri Domini Iesu Christi lectulus
 est, quia in ea requiescit per saluti-
 feram mandatorum suorum obser-
 uantiam, & viuificatricem Sacra-
 mentorum suorum concorpora-
 tionem, quam ei exhibet sub spe-
 cie sacramentalium rerum, pacifi-
 cans ea, quæ in cælo & in terra sūt,
 vt fiat quasi vna respublica huius
 magnifici Imperatoris, vna videli-
 cet Ecclesia, & quæ gaudet in pa-
 tria, & quæ adhuc peregrinatur in
 terra. *Caput enim Ecclesie Christus, ipsa
 verò corpus Christi.* & sicut corpus si-
 ne capite non viuit, nec aliquid po-
 test; & sicut caput non est vitale si-
 ne corpore, sic & Christus nulli
 confert vitam sine vnitatem corporis
 Ecclesie. Vnum ergo sunt Christus

& Ecclesia, quia cum caput à cor-
 pore suo sit indiuisum, quisquis pa-
 cem & vnitatem Ecclesie non ha-
 bet, nec Christum habet: vnde &
 in ipso sacramento Sacramento-
 rum corpore scilicet & sanguine
 Christi, capiti corpus, hoc est
 R Christo

Lectulus
 Salomonis
 tripliciter
 accipitur.

Quomodo
 per lectulū
 Salomonis
 vniuersalis
 Ecclesia
 intelliga-
 tur.

Christus
 capiti, &
 Ecclesia
 corpori
 compara-
 tur.